

კონსტანტინე კორკელია

ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტების გამოყენების პრაქტიკა საქართველოში

კონსტანტინე კორკელია

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართლის პროფესორი.

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია გახდა საქართველოს კანონმდებლობის განუყოფელი ნაწილი, ნორმატიული აქტი, რომლის საფუძველზეც შეიძლება გადაწყდეს სასამართლო (ან ადმინისტრაციული) დავა. საერთაშორისო ხელშეკრულებათა, მათ შორის ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის როლი საქართველოს კანონმდებლობაში განისაზღვრა როგორც საქართველოს კონსტიტუციით¹, ისე სხვა შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტებით, მათ შორის კანონებით: „საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებების შესახებ“² და „ნორმატიული აქტების შესახებ“³.

საქართველოს საერთო სასამართლოების პრაქტიკის შესწავლამ ცხადყო, რომ იკვეთება საქართველოს სასამართლოების მიერ საერთაშორისო აქტების მზარდი გამოყენების ტენდენცია. ეს ტენდენცია ეხება როგორც ზოგადად საერთაშორისო ხელშეკრულებების, ისე ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის გამოყენებას მართლმსაჯულების განხორციელებისას.

საერთაშორისო ხელშეკრულებებს შორის საქართველოს სასამართლოები ყველაზე ხშირად იყენებენ ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას⁴. საქართველოს სასამართლოე-

¹ მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტი.

² მე-6 მუხლი.

³ მე-4 მუხლის პირველი პუნქტი და მე-19 მუხლის პირველი პუნქტი.

⁴ ეს დადასტურა საქართველოს საერთო და საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლეებთან ჩატარებულმა კვლევამ, რომლის მიხედვით, სასამართლოებში ყველაზე ხშირად გამოიყენება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია და ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია. უცნაურია, რომ კვლევის მიხედვით, საყოველთაო დეკლარაცია, რომელიც თავისი ბუნებით სარეკომენდაციო აქტია, უფრო ხშირად გამოიყენება საქართველოს სასამართლოებში, ვიდრე, მაგალითად, სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტი, რომელიც იურიდიულად სავალდებულო აქტია საქართველოსათვის. იხ. კვლევა „საქართველოს სასამართლოების მუშაობაში ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებების გამოყენების შესახებ“, რომელიც შეასრულა BCG Research-მა გაეროს განვითარების პროგრამის დაკვეთით. იხ. ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ხელშეკრულებები და საქართველოს სასამართლო პრაქტიკა, ნაწილი პირველი, 2006 წელი, გვ. 17.

ბის პრაქტიკის შესწავლის შედეგად აღმოჩენილია ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტების გამოყენების დაახლოებით 120 შემთხვევა⁵.

ცხადია, მისასაღმებელია, რომ საქართველოში იზრდება იმ სასამართლო გადაწყვეტილებათა რაოდენობა, რომლებშიც გამოყენებულია ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტები. მიუხედავად ამისა, ეს არ იძლევა სრული კმაყოფილების საფუძველს, რადგან ამ სტანდარტების გამოყენების პრაქტიკა უპრობლემოდ არ ვითარდება საქართველოში. ჯერ კიდევ ბევრია ისეთი სასამართლო გადაწყვეტილება, რომელიც, ევროპული სტანდარტების გამოყენების თვალსაზრისით, შეიძლება ძალიან უარყოფითად შეფასდეს, თუმცა, საბედნიეროდ, არის რამდენიმე ისეთი გადაწყვეტილება, რომელიც შეიძლება ძალიან დადებითად შეფასდეს. ამის საილუსტრაციოდ შეიძლება ორი მაგალითის მოშველიება საქართველოს სასამართლო პრაქტიკიდან:

⁵ ვინაიდან საქართველოს სასამართლოების ყველა იმ გადაწყვეტილების მოშველიებაც კი, რომლებშიც ევროპული სტანდარტები იქნა გამოყენებული, რამდენიმე გვერდს იკავებს, ამ ნაშრომში მითითებულია მხოლოდ ბოლო რამდენიმე წლის გადაწყვეტილებანი. კონვენციის რატიფიცირებიდან პირველ წლებში საქართველოს სასამართლოების მიერ ევროპული სტანდარტების გამოყენების პრაქტიკა იხ. კ. კორკელია, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის გამოყენება საქართველოში, 2004 წელი. გადაწყვეტილება N107კოლ, 9 თებერვალი, 2004 წელი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატა; გადაწყვეტილება N111კოლ, 12 ოქტომბერი, 2004 წელი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატა; გადაწყვეტილება, Nას-168-465-05, 1 ივნისი, 2004 წელი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-1109-910-კ-04, 5 ნოემბერი, 2004 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-550-473-კ-04, 8 ივლისი, 2004 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-877-746-კ-04, 3 დეკემბერი, 2004 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-1278-1081-კ-04, 17 დეკემბერი, 2004 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-322-605-04, 21 ივლისი, 2004 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-993-1248-04, 23 დეკემბერი, 2004 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-593-1241-03, 14 აპრილი, 2004 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება N99, 14 ივნისი, 2005 წელი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატა; გადაწყვეტილება Nას-586-507-კ-04, 1 აპრილი, 2005 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-1281-1024-კ-04, 20 იანვარი, 2005 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-1500-1075, 29 ნოემბერი, 2005 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-336-267-კ-05, 9 ივნისი, 2005 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-548-134-კ-05, 19 ოქტომბერი, 2005 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-115-91-კ-05, 7 აპრილი, 2005 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-1143-719-კ-05, 17 ნოემბერი, 2005 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-325-259-კ-05, 16 ივნისი, 2005 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-1478-1199-კ-04, 11 მარტი, 2005 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-105-84-კ-05, 15 ივლისი, 2005 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-662-249-კ-05, 24 ნოემბერი, 2005 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება N156აპ, 12 ივლისი, 2005 წელი, სისხლის სამართლის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება N438აპ, 19 მაისი, 2005 წელი, სისხლის სამართლის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება N512აპ, 19 დეკემბერი, 2005 წელი, სისხლის სამართლის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-1326-1437-05, 28 აპრილი, 2005 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-1349-1471-04, 18 მაისი, 2005 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-627-903-05, 29 ივლისი, 2005 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-1576-1150-კ-05, 17 მაისი, 2006 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება N457საზ, 27 დეკემბერი, 2006 წელი, სისხლის სამართლის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nსაზ-03.06, 7 მარტი, 2006 წელი, სისხლის სამართლის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება N779აპ, 8 ნოემბერი, 2006 წელი, სისხლის სამართლის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება N102აპ, 30 მარტი, 2006 წელი, სისხლის სამართლის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება N267აპ, 23 თებერვალი, 2006 წელი, სისხლის სამართლის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-1333-1562-05, 22 ნოემბერი, 2006 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-1106-1352-05, 14 ივნისი, 2006 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-475-452-კ-06, 9 იანვარი, 2007 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-995-912, 15 იანვარი, 2007 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება Nას-455-44-კ-05, 2 აგვისტო, 2007 წელი, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება, N3/2058, თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, 10 ოქტომბერი, 2007 წელი; განჩინება Nას-968-1269-07, 15 მაისი, 2008 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა; განჩინება Nას-810-1129-07, 16 მაისი, 2008 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა.

ერთ-ერთ პირველ სასამართლო საქმეში, რომელშიც დადგა ევროპული კონვენციისა და ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის გამოყენების საკითხი, სასამართლომ საერთოდ ვერ გაათვითცნობიერა, რატომ უნდა გამოეყენებინა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი, რომელსაც ადვოკატი იშველიებდა და ითხოვდა ამ ევროპული სტანდარტების გამოყენებას⁶: მეორე, სასამართლომ არა მხოლოდ გამოიყენა ევროპული კონვენცია და ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი, არამედ ყურადღება გაამახვილა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის გამოყენების როლსა და მნიშვნელობაზე მართლმსაჯულების განხორციელებისას. ამ უკანასკნელ შემთხვევაში, რომელიც ამ განმარტების გამო საქართველოს სასამართლო პრაქტიკის განვითარებისათვის ისტორიულ გადაწყვეტილებად შეიძლება ჩაითვალოს, სასამართლომ მიუთითა, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტები „ავსებენ და აზუსტებენ ევროპული კონვენციითა და საქართველოს კონსტიტუციით დადგენილი ნორმების შინაარსს,” რითაც, ევროპულ კონვენციასთან ერთად, დაადასტურა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის გამოყენების აუცილებლობა⁷.

სასამართლო საქმეთა კატეგორიების (სამოქალაქო, სისხლის და ადმინისტრაციული) მიხედვით, ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტების გამოყენების ანალიზმა ცხადყო, რომ საქმეთა უმრავლესობა ადმინისტრაციულია, თუმცა კონვენციის რატიფიცირების პირველი რამდენიმე წლის განმავლობაში არსებული პრაქტიკის მიხედვით, ყველაზე ინტენსიურად ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტები გამოიყენებოდა სამოქალაქო საქმეებში. დღეს არსებული საერთო სურათის მიხედვით, ევროპული სტანდარტები სამოქალაქო საქმეებში ნაკლები სიხშირით გამოიყენება. ამჟამად არსებული პრაქტიკის თანახმად, საქართველოს სასამართლოებში ევროპული კონვენცია შედარებით იშვიათად გამოიყენება სისხლის სამართლის საქმეებში.

თუ ევროპული კონვენციის გამოყენების პრაქტიკა გაანალიზდება სასამართლო ინსტანციების მიხედვით, უდავოა, რომ საქართველოს უზენაესი სასამართლო ყველაზე ინტენსიურად იყენებს ევროპულ კონვენციას. მიუხედავად რამდენიმე თვალსაჩინო გადაწყვეტილებისა, სამწუხაროდ, ევროპული კონვენციის გამოყენების მდგომარეობა არადაამაკმაყოფილებლად უნდა ჩაითვალოს საქართველოს სხვა სასამართლოებში⁸.

მართლმსაჯულების განხორციელებისას ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტების გამოყენების ეფექტიანობა განისაზღვრება იმით, მოახდინა თუ არა მან დადებითი გავლენა სასამართლოების გადაწყვეტილებაზე, ხელი შეუწყო თუ არა ევროპული სტანდარტების გამოყენებამ ადამიანის უფლებათა დაცვას მაღალი ხარისხით. ამიტომ აუცილებელია იმის

⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა, განჩინება N33/599, 2001 წლის 22 თებერვალი.

⁷ გადაწყვეტილება, N2/ა-25-2002, 3 ივლისი, 2002 წელი, თბილისის საოლქო სასამართლოს სამოქალაქო და სამეწარმეო საქმეთა კოლეგია; ამავე საქმეზე იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება, N33/1240-02, 24 აპრილი, 2003 წელი.

⁸ თუმცა გამონაკლისები აქაც არის. იხ. ჭიათურის რაიონული სასამართლო, გადაწყვეტილება N2/64, 2002 წლის 3 აპრილი.

განხილვა, რეალურად რა გავლენა მოახდინა ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტების გამოყენებამ მართლმსაჯულების განხორციელებაზე საქართველოში.

როგორც ამოსავალი თეზისი, შეიძლება აღინიშნოს შემდეგი: ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტები მართლმსაჯულების განხორციელებისას მნიშვნელოვანია იმ შემთხვევაში, თუ ასეთი გამოყენების შედეგად სასამართლო მიიღებს გადაწყვეტილებას, რომელსაც იგი ვერ მიიღებდა ევროპული სტანდარტების გამოუყენებლად. თუ მხოლოდ შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტის (მაგ., კანონი) გამოყენების შედეგად მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილება იგივეობრივი იქნება იმ გადაწყვეტილებისა, რომლის მისაღებად სასამართლომ გამოიყენა როგორც კანონი, ისე ევროპული სტანდარტი, ამ უკანასკნელის გამოყენებას მიენიჭება უმნიშვნელო როლი. ასეთ შემთხვევაში ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტი პრაქტიკულად არანაირ გავლენას არ მოახდენს სასამართლო გადაწყვეტილებაზე.

თუ გაანალიზდება ის სასამართლო საქმეები, რომლებშიც საქართველოს საერთო სასამართლოებმა გამოიყენეს ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტები, აშკარაა, რომ მათი გამოყენების გავლენა სასამართლო გადაწყვეტილებებზე ძირითადად უმნიშვნელოა. უმრავლეს შემთხვევაში სასამართლო მას იყენებს საქართველოს შიდასახელმწიფოებრივ ნორმატიულ აქტთან (აქტებთან) ერთად. კერძოდ, საქართველოს საერთო სასამართლო იხილავს საქართველოს შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტით (აქტებით) დადგენილ ნორმას, რის შემდეგაც მხოლოდ მოიხსენიებს (უკეთეს შემთხვევაში, ახდენს ციტირებას) ევროპული კონვენციის შესაბამის მუხლს⁹. ამის შედეგად საქართველოს სასამართლო ასკვნის, რომ საქართველოს შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტითა და ევროპული კონვენციით დადგენილი ქცევის წესები მსგავსია და სასამართლო ამ ორი აქტის საფუძველზე წყვეტს სასამართლო დავას¹⁰.

ვინაიდან საქართველოს სასამართლო მხოლოდ საქართველოს შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტის (მაგ., კანონი) გამოყენებით მიიღებდა ისეთ გადაწყვეტილებას, რომელიც მან მიიღო კანონისა და ევროპული სტანდარტის გამოყენებით, არ შეიძლება ჩაითვალოს, რომ ევროპული სტანდარტის გამოყენებამ მოახდინა მნიშვნელოვანი ან საერთოდ რაიმე გავლენა სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე. ევროპული სტანდარტების გამოყენებლობის შემთხვევაში სასამართლო მაინც იმავე გადაწყვეტილებას მიიღებდა, რაც მან მიიღო კანონთან ერთად ამ სტანდარტების გამოყენების შემთხვევაში. შიდასახელმწიფოებრივ ნორმატიულ აქტთან ერთად ევროპული სტანდარტების გამოყენებით სასამართლოები

⁹ მაგალითისათვის იხ.: გადაწყვეტილება, N3კ/1044, 1 მარტი, 2002 წელი, სუსგ, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაცოტრების საქმეებზე, N5, 2002 წელი, გვ. 799; გადაწყვეტილება, N3ბ-63, 16 მაისი, 2000 წელი, ადმინისტრაციული სამართლისა და საგადასახადო საქმეთა სააპელაციო პალატა; გადაწყვეტილება, N3ბ/509, 22 ოქტომბერი, 2001 წელი, ადმინისტრაციული სამართლისა და საგადასახადო საქმეთა სააპელაციო პალატა; განჩინება, N3გ-ად-429-კ-02, 18 დეკემბერი, 2002 წელი, სუსგ, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეებზე, N2, 2003 წელი, გვ. 224; განჩინება, N3გ-ად-405-კ-02, 27 თებერვალი, 2003 წელი, სუსგ, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეებზე, N4, 2003 წელი, გვ. 847.

¹⁰ მაგალითისათვის იხ. გადაწყვეტილება Nას-593-1241-03, 14 აპრილი, 2004 წელი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაცოტრების საქმეთა პალატა. საქართველოში განვითარებული პრაქტიკა არ არის გამონაკლისი. მაგალითად, გერმანიის სასამართლოებში დამკვიდრებული იყო ანალოგიური პრაქტიკა, რაც დროთა განმავლობაში შეიცვალა. B. Simma, D.-E.Khan, M. Zöckler & R. Geiger, *The Role of German Courts in the Enforcement of International Human Rights*, in: *Enforcing International Human Rights in Domestic Courts*, B. Conforti & F. Francioni (Eds.), 1997, 73.

ასაბუთებენ იმას, რომ სასამართლოს მიერ გამოყენებული შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტები შეესაბამება ევროპულ სტანდარტებს და რომ ამ გადაწყვეტილების მიღებისას სასამართლომ იხელმძღვანელა არა მხოლოდ შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტებით (მაგ., კანონით), არამედ ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტებით, რომელთა სამართლიანობაში პროცესის მხარეებს ეჭვი, როგორც წესი, არ შეაქვთ. ევროპული სტანდარტების ასეთი გამოყენების გზით სასამართლოები განამტკიცებენ თავიანთი გადაწყვეტილების დამაჯერებლობას¹¹ და ახდენენ მათ ლეგიტიმაციას¹².

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება გაკეთდეს დასკვნა, რომ ხშირად საქართველოს სასამართლოები იყენებენ ადამიანის უფლებათა ევროპულ სტანდარტებს ისეთ შემთხვევებში, როდესაც მათ გამოყენებას პრაქტიკულად არანაირი დადებითი წვლილი არ შეაქვს სასამართლო საქმის გადაწყვეტაში.

საქართველოს სასამართლოების პრაქტიკამ ასევე ცხადყო, რომ სასამართლო გადაწყვეტილებათა ნაწილში სასამართლო, მართალია, პირდაპირ ეყრდნობა ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას, მაგრამ არ მოიხსენიებს ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს თავის გადაწყვეტილებაში. მიუხედავად ამისა, საქართველოს სასამართლოების ზოგიერთი გადაწყვეტილების ანალიზიდან გამომდინარეობს, რომ ეროვნულმა სასამართლომ საქმის გადასაწყვეტად გაითვალისწინა არა მხოლოდ ევროპული კონვენციის კონკრეტული დებულებები, არამედ ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი, თუმცა სასამართლო გადაწყვეტილებაში ამ უკანასკნელზე პირდაპირ არ მიუთითა. ამის მტკიცების საფუძველს იძლევა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის ისეთი განმარტება, რომელიც კონვენციის კონკრეტული დებულებიდან არ გამომდინარეობს, მაგრამ ასახავს ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალში გამოხატულ განმარტებასა და არგუმენტაციას.¹³ ხსენებულის მტკიცების საფუძველს ასევე იძლევა საქართველოს სასამართლო გადაწყვეტილებებში გამოყენებული ფორმულირებები, რომლებიც ანალოგიურია ევროპული სასამართლოს პრეცედენტებში გამოყენებული ფორმულირებებისა¹⁴.

საქართველოს საერთო სასამართლოების პრაქტიკის ანალიზის შედეგად ასევე აღმოჩნდა გადაწყვეტილება, რომელშიც, მართალია, გამოყენებულ იქნა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია, მაგრამ იმის გამო, რომ საერთო სასამართლომ არ გამოიყენა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი, მან კონვენცია არ განმარტა იმ მნიშვნელობით, როგორც ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ.

საქმე ეხება მარნეულის რაიონულ სასამართლოში რაიონის გამგებლისა და ადგილობრივი პოლიციის რამდენიმე მაღალი თანამდებობის პირის წინააღმდეგ ერთ-ერთი რელიგიური

¹¹ H. Schermers, *The European Community and the European Convention on Human Rights: Their Effect on National Law*, in: *The Gradual Convergence: Foreign Ideas, Foreign Influences and English Law on the Even of the 21st Century*, B. Markesinis (Ed.), 1994, 171.

¹² შედარებისათვის იხ. *Second Report, Committee on International Law in National Courts*, *International Law Association*, 1996, 18.

¹³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატა, განჩინება (გონივრულ ვადაში საქმის განხილვის უფლების შესახებ), 2001 წლის 17 ივლისი; იხ. „ადამიანის უფლებათა დაცვის სამაგალითო გადაწყვეტილებები“ (2001 წელი), თბილისი, 2002 წელი, გვ. 16-19.

¹⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატა, განჩინება (გამოთქმული შეხედულებებისათვის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრების შესახებ), 2000 წლის 12 დეკემბერი; იხ. „ადამიანის უფლებათა დაცვის სამაგალითო გადაწყვეტილებები“ (2001 წელი), თბილისი, 2002 წელი, გვ. 20-24.

მიმდინარეობის მიმდევრების მიერ შეტანილ სარჩელს, რომელშიც ისინი ამტკიცებდნენ, რომ მათ არ მიეცათ უფლება, დასწრებოდნენ ამ რელიგიური მიმდინარეობის მომხრეთა შეხვედრას¹⁵. ამის მიზეზად ისინი ასახელებდნენ, რომ რელიგიურ ნიადაგზე მათთან დაპირისპირებულმა მხარემ დაარბია ეს შეხვედრა, მათ მიაყენეს მატერიალური ზიანი და მორალური შეურაცხყოფა.

მოსარჩელები ასევე ამტკიცებდნენ, რომ პოლიციის თანამშრომლებმა არ დაიცვეს მათი უფლებები, რის გამოც მოწინააღმდეგეებმა შეძლეს შეხვედრის ჩაშლა და მათი უფლებების ხელყოფა. საყურადღებოა რაიონის შინაგან საქმეთა განყოფილების უფროსის ჩვენება, რომლის თანახმად, „პოლიციის კომპეტენციაში არ შედის სხვადასხვა რელიგიური მიმდინარეობის წევრების დაცვა, ამისათვის არსებობს დაცვის პოლიცია“.

მოპასუხეებმა სარჩელი უსაფუძვლოდ ჩათვალეს იმის გამო, რომ რაიონის პოლიციის თანამშრომლებს მოსარჩელებისათვის არ მიუყენებიათ არც სიტყვიერი ან ფიზიკური შეურაცხყოფა და არც მორალური თუ მატერიალური ზიანი. საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენელმა აღნიშნა, რომ მის მარწმუნებლებს არ დაურბევიათ შეხვედრა და რომ არც ერთ მოსარჩელეს არ დაუსახელებია პოლიციის თანამშრომელი, რომელმაც მათ მიაყენა შეურაცხყოფა ან დაეხმარა მათთან დაპირისპირებულ მხარეს რელიგიური შეხვედრის დარბევაში.

სასამართლომ მოსარჩელეთა მოთხოვნა უსაფუძვლოდ ჩათვალა და არ დააკმაყოფილა. სასამართლომ აღნიშნა, რომ პოლიცია ხელს არ უშლიდა რელიგიური მიმდინარეობის მომხრეებს რელიგიურ შეხვედრაზე დასასწრებად. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ მოსარჩელებს შეურაცხყოფა და მატერიალური ზიანი მიაყენა მათთან დაპირისპირებულმა მხარემ, რაშიც პოლიციის თანამშრომლებს ხელი არ შეუწყვიათ. სასამართლომ ასევე მიუთითა, რომ ვიდეომასალებით არ დადასტურდა პოლიციის თანამშრომელთა ჩარევა რელიგიური შეხვედრის დარბევაში.

სასამართლომ არ გაიზიარა მოსარჩელე მხარის პოზიცია, რომლის თანახმად, პოლიციამ დაარღვია ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8, მე-9, მე-10, მე-11, მე-13 და მე-14 მუხლები. კონვენციის ამ მუხლების შინაარსის დასადგენად რაიონულმა სასამართლომ არ მოიშველია ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი (მათ შორის საქმე – *პლატფორმა „ექიმები სიცოცხლისათვის“ ავსტრიის წინააღმდეგ*¹⁶ (*Plattform „Ärzte für das Leben“ v. Austria*)), რაც, სავარაუდოდ, დაეხმარებოდა მას კონვენციის სწორ განმარტებასა და გამოყენებაში. ამგვარად, საკმარისი საფუძველია იმის მტკიცებისათვის, რომ ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის გამოყენების შემთხვევაში მარნეულის რაიონული სასამართლო განსხვავებულად შეაფასებდა მის წინაშე არსებულ საქმეს და, შესაბამისად, მიიღებდა განსხვავებულ გადაწყვეტილებას.

¹⁵ იხ. მარნეულის რაიონული სასამართლოს გადაწყვეტილება, N3/9-2002, 2002 წლის 13 მაისი; ასევე იხ.: საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკორტრების საქმეთა პალატის განჩინება, N3/413, 2000 წლის 24 მარტი; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი, ნაწილი I, N8, 2000 წელი, გვ. 373-376.

¹⁶ *პლატფორმა „ექიმები სიცოცხლისათვის“ ავსტრიის წინააღმდეგ* (*Plattform „Ärzte für das Leben“ v. Austria*), 1988 წელი, Series A, no. 139.

1. საქართველოს საერთო სასამართლოების მიერ ევროპული სტანდარტების გამოყენების ფორმები

საქართველოს სასამართლოთა იმ გადაწყვეტილებების ანალიზის შედეგად, რომლებშიც გამოყენებულია ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტები, იკვეთება რამდენიმე ტენდენცია მათი გამოყენების ფორმასთან დაკავშირებით.

ა) სხვა ევროპულ სახელმწიფოთა სასამართლოების მსგავსად, საქართველოს სასამართლოები ყველაზე ხშირად ევროპულ სტანდარტებს იყენებენ როგორც შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტის სწორი განმარტების საშუალებას¹⁷. საქართველოს სასამართლოები სადავო საკითხს ინილავენ საქართველოს შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტისა და ევროპული სტანდარტების საფუძველზე, მაგრამ ეს სტანდარტები გამოიყენება ძირითადად იმისათვის, რომ სასამართლომ უზრუნველყოს შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტის (მაგ., კანონის) სწორი განმარტება.

იმის საილუსტრაციოდ, როგორ გამოიყენა საქართველოს სასამართლომ ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტები საქართველოს შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტის სწორი განმარტებისათვის, შეიძლება რამდენიმე მაგალითის მოშველიება. საქმე, რომელზეც საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ მიიღო გადაწყვეტილება 2002 წლის 4 ივლისს, ენებოდა საგაზეთო პუბლიკაციებში ჟურნალისტის მიერ რამდენიმე მაღალი თანამდებობის პირის კრიტიკას. ეს თანამდებობის პირები უზენაეს სასამართლოში მოითხოვდნენ მათი პატივისა და ღირსების შემლახველი ცნობების უარყოფას.

ამ საქმესთან დაკავშირებით, საქართველოს შიდასახელმწიფოებრივ ნორმატიულ აქტებთან (კონსტიტუცია, სამოქალაქო კოდექსი და კანონი „პრესისა და მასობრივი ინფორმაციის სხვა საშუალებების შესახებ“) ერთად სასამართლომ გამოიყენა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია და ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი, რომლის მეშვეობით განმარტა ხსენებული შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტები¹⁸. კერძოდ, სასამართლომ აღნიშნა:

„ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის შესახებ“ ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლით გარანტირებულია არა მხოლოდ პრესის თავისუფლება, რომ ინფორმაცია მიაწოდოს საზოგადოებას, არამედ საზოგადოების უფლებაც – იყოს სათანადო დონეზე ინფორმირებული.

პოლიტიკური დისკუსიის თავისუფლება წარმოადგენს დემოკრატიული საზოგადოების გულს. შესაბამისად, პოლიტიკური თანამდებობის პირთა კრიტიკის ფარგლები ფართოა,

¹⁷ მაგალითისათვის იხ. გადაწყვეტილება, N3კ-390-02, 4 ივლისი, 2002 წელი, სუსგ, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეებზე, N10, 2002 წელი, გვ. 1758-1767; ასევე იხ. საოლქო სასამართლოს გადაწყვეტილება, N2/ა-83-2001, 21 დეკემბერი, 2001 წელი, სამოქალაქო და სამეწარმეო საქმეთა კოლეგია; N3გ-ად-462-კ-02, 25 ნოემბერი, 2002 წელი, სუსგ, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეებზე, N1, 2003 წელი, გვ. 37; საქართველოს უზენაესი სასამართლო, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა, N3კ/1240-02, 24 აპრილი, 2003 წელი.

¹⁸ გადაწყვეტილება, N3კ-390-02, 4 ივლისი, 2002 წელი, სუსგ, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეებზე, N10, 2002 წელი, გვ. 1758-1767; ასევე იხ. საოლქო სასამართლოს გადაწყვეტილება, N2/ა-83-2001, 21 დეკემბერი, 2001 წელი, სამოქალაქო და სამეწარმეო საქმეთა კოლეგია.

ვიდრე კერძო პირთა. პოლიტიკური თანამდებობის პირისათვის გარდაუვალია და ამგვარი თანამდებობის დაკავება თავისთავად ნიშნავს, რომ მისი ყოველი სიტყვა და მოქმედება იქნება ჟურნალისტთა მუდმივი და დაჟინებული ანალიზისა და კრიტიკის ობიექტი. პოლიტიკოსმა, შესაბამისად, უნდა გამოავლინოს მოთმინების მაღალი დონე, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ის ახორციელებს ისეთ მოქმედებას, რომელმაც შეიძლება გამოიწვიოს მძაფრი კრიტიკა. სახელმწიფო მოხელეებმა პრესისა და ტელევიზიის მეშვეობით გამართულ დებატებში დასაშვებ ზღვარზე მეტი კრიტიკა უნდა ითმინონ. ამასთან, კრიტიკა უნდა იყოს საქმიანი და იგი არ უნდა გადაიზარდოს ღვარძლიან კრიტიკაში, რომელიც აშკარად შეუსაბამოა კრიტიკისა და განსჯის საგანთან¹⁹.

უზენაესმა სასამართლომ ევროპული კონვენციის გამოყენებით უზრუნველყო საქართველოს შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების სწორი განმარტება. კონვენციის გამოყენების წვლილი სასამართლოს მიერ სწორი გადაწყვეტილების მიღებაში გამოიხატა დადგენილებით, რომ პოლიტიკური თანამდებობის პირის კრიტიკის ფარგლები უფრო ფართოა, ვიდრე კერძო პირისა და რომ თავისი თანამდებობრივი მდგომარეობიდან გამომდინარე, პოლიტიკოსი შეიძლება დაექვემდებაროს საზოგადოების (ჟურნალისტის) კრიტიკას, რასთან დაკავშირებითაც მან უნდა გამოავლინოს უფრო მეტი მოთმინება.

ასევე საინტერესოა სხვა შემთხვევა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკიდან. საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ პატივის, ღირსებისა და საქმიანი რეპუტაციის ხელყოფასთან დაკავშირებული სხვა საქმეც განიხილა, რომელშიც გამოიყენა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი²⁰.

მრეწველობის მინისტრის ყოფილმა მოადგილემ საქართველოს უზენაეს სასამართლოში აღძრა სარჩელი ყოფილი პარლამენტარის წინააღმდეგ, ამ უკანასკნელის მიერ სატელევიზიო გადაცემაში გაკეთებული განცხადებების გამო, რომელიც დაკავშირებული იყო მოსარჩელის სამსახურებრივ საქმიანობასთან. მოსარჩელემ მოითხოვა პატივის, ღირსებისა და საქმიანი რეპუტაციის შემლახველი ცნობების უარყოფა და მორალური ზიანის ანაზღაურება. თბილისის ვაკე-საბურთალოს რაიონულმა სასამართლომ არ დააკმაყოფილა მოსარჩელის სარჩელი. გადაწყვეტილება გასაჩივრდა სააპელაციო სასამართლოში, რომელმაც გააუქმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელი ნაწილობრივ დააკმაყოფილა. მოპასუხეს დაევალა მოსარჩელის მიმართ პატივის, ღირსებისა და საქმიანი რეპუტაციის შემლახველი ფრაზების უარყოფა.

ყოფილმა პარლამენტარმა ეს გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრა საქართველოს უზენაეს სასამართლოში, სადაც მან აღნიშნა, რომ მრეწველობის მინისტრის ყოფილი მოადგილის მიმართ გადაცემაში გამოთქმული აზრი მისი, როგორც საჯარო პირის – მინისტრის მოადგილის – მიმართ გამოთქმული კრიტიკა, საქმიანობის შეფასებაა და არა რაიმე

¹⁹ იხ. გვ. 1762-1763.

²⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაცოტრების საქმეთა პალატა, გადაწყვეტილება N33/376-01, 2001 წლის 18 ივლისი. დავის საგანი: პატივის, ღირსებისა და საქმიანი რეპუტაციის ხელყოფა. იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი: სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაცოტრების საქმეები, N10, 2001 წელი, გვ. 1172-1177; იხ. „ადამიანის უფლებათა დაცვის სამაგალითო გადაწყვეტილებები“ (2001 წელი), თბილისი, 2002 წელი, გვ. 79-82;

ფაქტობრივი ცნობების (მონაცემების) გავრცელება, რომელიც შელახავდა მის პატივს, ღირსებას ან საქმიან რეპუტაციას.

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ დააკმაყოფილა ყოფილი პარლამენტარის საკავსაციო საჩივარი. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-18 მუხლთან ერთად, უზენაესი სასამართლო დაეყრდნო ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლს (გამონათვისის თავისუფლება), რომლის თანახმად, გამონათვისის თავისუფლება მოიცავს პირის თავისუფლებას, ჰქონდეს მოსაზრებანი, მიიღოს და გასცეს ინფორმაცია და იდეები. უზენაესმა სასამართლომ კონვენციის მე-10 მუხლის განმარტებისათვის გამოიყენა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე *კასტელის ესპანეთის წინააღმდეგ (Castells v. Spain)*, რომლის თანახმად, ხელისუფლების წარმომადგენლებისა და რიგითი მოქალაქეების მიმართ შეურაცხყოფის ფაქტების შეფასებისას გამოყენებულ უნდა იქნეს განსხვავებული სტანდარტები, კერძოდ, დასაშვები კრიტიკის ფარგლები სახელმწიფო მოხელეთა მიმართ უფრო ფართოა, ვიდრე რიგითი მოქალაქეების მიმართ.

უზენაესმა სასამართლომ დაადგინა, რომ ყოფილი პარლამენტარის მიერ მინისტრის ყოფილი მოადგილის მიმართ გამოყენებული გამონათქვამები ეხებოდა საზოგადოებრივი ინტერესის საკითხებს და აღნიშნა: „პოლიტიკური თანამდებობის პირებმა და სახელმწიფო მოხელეებმა პრესისა და ტელევიზიის მეშვეობით გამართულ დებატებში დასაშვებ ზღვარზე მეტი კრიტიკა უნდა ითმინონ“. სასამართლომ ასევე მიუთითა, რომ „რეპუტაციის (პატივის, ღირსების) დაცვის ინტერესი წონასწორდება საზოგადოების ინტერესთან – თავისუფლად განიხილოს და მიიღოს საჭირო ინფორმაცია ქვეყნის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ საკითხებზე“.

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ გამოიყენა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტი, რომლის მეშვეობითაც დაადგინა, რომ საზოგადოებრივი ინტერესის საკითხთან დაკავშირებით სახელმწიფო მოხელე შეიძლება დაექვემდებაროს მძაფრ კრიტიკას და რომ ამ კრიტიკის ფარგლები უფრო ფართოა, ვიდრე რიგითი მოქალაქის მიმართ დასაშვები კრიტიკა²¹.

საინტერესოა თბილისის საოლქო სასამართლოს 2002 წლის 3 ივლისის გადაწყვეტილება²², რომელიც ეხება სატელევიზიო გადაცემაში საჯარო მოხელის შვილის ჯანმრთელობის მდგომარეობასთან დაკავშირებული ინფორმაციის გავრცელებას.

თავის გადაწყვეტილებაში საოლქო სასამართლომ მიუთითა არა მხოლოდ საქართველოს კონსტიტუციის მე-20 მუხლს²³ და ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლზე²⁴, არამედ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალზე.

²¹ ასევე საინტერესოა ჭიათურის რაიონული სასამართლოს გადაწყვეტილება N2/64, 2002 წლის 3 აპრილი.

²² გადაწყვეტილება, N2/ა-25-2002, 3 ივლისი, 2002 წელი, თბილისის საოლქო სასამართლოს სამოქალაქო და სამეწარმეო საქმეთა კოლეგია; ამავე საქმეზე იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება, N3კ/1240-02, 24 აპრილი, 2003 წელი.

²³ კონსტიტუციის მე-20 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად: „ყოველი ადამიანის პირადი ცხოვრება (...) ხელშეუხებელია“.

²⁴ კონვენციის მე-8 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად: „ყოველ ადამიანს უფლება აქვს, პატივი სცენ მის პირად და ოჯახურ ცხოვრებას“.

საოლქო სასამართლო დაეყრდნო ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებას, რომელიც უშუალოდ ეხება პირის სამედიცინო მონაცემების კონფიდენციალურ დაცვას. საოლქო სასამართლომ მოიშველია ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე „ზ“ ფინეთის წინააღმდეგ (*Z v. Finland*), რომლის თანახმად, სახელმწიფოს ეკისრება ვალდებულება, არ გაამჟღავნოს პირის ავადმყოფობის მდგომარეობა²⁵. ამასთანავე, საოლქო სასამართლომ აღნიშნა, რომ სახელმწიფოს ეკისრება არა მხოლოდ ნეგატიური ვალდებულება – თავად არ გაამჟღავნოს პირად და საოჯახო ცხოვრებასთან დაკავშირებული ინფორმაცია, არამედ პოზიტიური ვალდებულება – „არ დაუშვას მესამე პირთა მიერ პირის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ მონაცემების გახმაურება მისი თანხმობის გარეშე, რათა არ მოხდეს კონვენციის მე-8 მუხლის 1-ლი ნაწილით გარანტირებული პირადი ცხოვრების პატივისცემის უფლების შელახვა“²⁶.

ამ ანალიზის საფუძველზე, საოლქო სასამართლომ მიიჩნია, რომ „მოპასუხეთა მიერ გავრცელებული ცნობები მოსარჩელის შვილის ავადმყოფობის შესახებ, წარმოადგენს (მოსარჩელის-კ.კ.) პირადი საოჯახო ცხოვრების საიდუმლოებას, ვინაიდან ის არ ეხება პიროვნების საზოგადოებრივ ცხოვრებას და გამიზნულია პირთა განსაზღვრული წრისათვის. თუ პატივის, ღირსების, საქმიანი რეპუტაციის დაცვის დროს კანონი იცავს პიროვნების ცხოვრების საზოგადოებრივ მხარეებს, სინამდვილესთან შეუსაბამო ცნობების გახმაურების უარყოფით, პირადი ცხოვრების საიდუმლოების დაცვისას საქმე ეხება სრულიად საპირისპირო მოვლენას. პირადი ცხოვრების საიდუმლოების ამსახველი ცნობები შესაძლოა სინამდვილეს შეესაბამებოდეს, მაგრამ პიროვნება დაინტერესებულია მათი გახმაურებისაგან დაცვით“. საოლქო სასამართლომ ასევე დაასკვნა, რომ მოსარჩელის შვილის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის საჯაროდ გავრცელებით, გადაცემის წამყვანმა უძძიმესი სულიერი ტრავმა მიაყენა მოსარჩელის ოჯახს და პირადად მოსარჩელის შვილს, რომლისთვისაც ადრე არაფერი იყო ცნობილი მისი „სასიკვდილო დიაგნოზის“ შესახებ.

უდავოა, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტების გამოყენებამ სასამართლოს მისცა შესაძლებლობა, ევროპული სტანდარტების დახმარებით განემარტა საქართველოს კანონმდებლობა და მიეღო მართებული გადაწყვეტილება²⁷.

ასევე საინტერესოა საქმე, რომელიც საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ განიხილა 2004 წლის 14 აპრილს²⁸. ამ საქმეში მოსარჩელე მოითხოვდა გაზეთ „კვირის პალიტრისა“ და მისი ყურნალისტიკისაგან 70000 ლარის ანაზღაურებას მორალური ზიანის სახით, რაც განპი-

²⁵ ამ საქმის მიხედვით, განაცხადის ავტორი დაავადებული იყო შიდსით, რის შესახებ ინფორმაციის გამჟღავნებამ დაარღვია ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლი.

²⁶ პოზიტიურ ვალდებულებასთან დაკავშირებით საოლქო სასამართლო დაეყრდნო ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებებს საქმეებზე: *ლოპეზ ოსტრა ესპანეთის წინააღმდეგ (Lopez Ostra v. Spain)* და *კიგანი ირლანდიის წინააღმდეგ (Keegan v. Ireland)*.

²⁷ ასევე საინტერესოა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს შედარებით ახალი გადაწყვეტილება, რომელშიც სასამართლომ ევროპული სტანდარტების საფუძველზე განმარტა საქართველოს კანონმდებლობა, საზოგადოებრივი ინტერესის მქონე საკითხზე. იხ. განჩინება *ნას-810-1129-07*, 16 მაისი, 2008 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაცოტრების საქმეთა პალატა. ასევე იხ. გადაწყვეტილება, *ნას-168-465-05*, 1 ივნისი, 2004 წელი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაცოტრების საქმეთა პალატა.

²⁸ გადაწყვეტილება *ნას-593-1241-03*, 14 აპრილი, 2004 წელი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაცოტრების საქმეთა პალატა.

რობებული იყო ჟურნალისტის მიერ გამოქვეყნებული სტატიის სათაურით „გაუპატიურების მცდელობა განსაკუთრებული სისასტიკით“. მოსარჩელის, როგორც დაზარალებულის შუამდგომლობის საფუძველზე, ყველა სასამართლო სხდომა ჩატარდა დახურულად.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ სტატიაში გამოქვეყნებული ფაქტები შეეფერება სინამდვილეს, მაგრამ ასახავს მოსარჩელის პირადი ცხოვრების საჩოთირო და უსიამოვნო ეპიზოდებს. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ პუბლიკაციაში მოსარჩელის სახელისა და გვარის სრულად გამოქვეყნებით მოპასუხებმა გამოაქვეყნეს ისეთი ინფორმაცია, რომლის განმარტებაც აპელანტი ერიდებოდა, კერძოდ, პრესამ ამოატივიტივა მოსარჩელის ცხოვრების სინამდვილიდან უსიამოვნო ფაქტები და მოსარჩელემ ვერ შეძლო საჯაროობისაგან დაეცვა თავისი პირადი ცხოვრების საიდუმლოების ამსახველი ცნობები.

სასამართლომ ასევე მიუთითა, რომ პუბლიკაციის გამოქვეყნების შემდეგ მოსარჩელის პირადი ცხოვრების საიდუმლოების შესახებ ცნობილი გახდა როგორც ანლობელთა, ისე ნაცნობთა ფართო წრისათვის. ფართო საზოგადოებისათვის მოსარჩელის პირადი ცხოვრების საიდუმლოების გამჟღავნებამ ამ უკანასკნელს დაამჩნია დიდი დაღი, მიაყენა ზიანი და სულიერი ტკივილი, რამაც გამოიწვია მისი მეტყველების უნარის დაქვეითება.

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ დავის გადასაწყვეტად, საქართველოს შიდა-სახელმწიფოებრივ ნორმატიულ აქტებთან ერთად, გამოიყენა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 (პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლება) და მე-10 (გამოხატვის თავისუფლება) მუხლები, ასევე ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი და სწორი სამართლებრივი შეფასება მისცა საქმის გარემოებებს.

სასამართლომ რამდენიმე საკითხზე გაამახვილა ყურადღება, მათ შორის იმაზე, რომ „საქართველოს კონსტიტუციის მე-20, ასევე ევროკონვენციის მე-8 მუხლი მარტოოდენ მაშინ კი არ გამოიყენება, როცა საკითხი ეხება ინდივიდის სახელმწიფოსაგან დაცვას, არამედ მაშინაც, როცა ერთი კერძო პირი ხელყოფს მეორე კერძო პირის ინტერესებს.“ შესაბამისად, სასამართლომ სწორად აღნიშნა, რომ სახელმწიფოს ეკისრება არა მხოლოდ ნეგატიური, არამედ ასევე პოზიტიური ვალდებულება, დაიცვას კერძო პირი სხვა პირის მიერ მისი უფლების შელახვის შემთხვევაში.

სასამართლომ ასევე იმსჯელა კერძო და საჯარო ინტერესების დაპირისპირებაზე, რაც ასახავს ევროპული სასამართლოს მიერ ინტერესთა კონფლიქტის შეფასების კრიტერიუმებს. სასამართლომ აღნიშნა, რომ „აზრის გამოხატვის თავისუფლების გადაწყვეტისას მთავარ პრობლემას წარმოადგენს ბალანსის გამოძებნა აზრის გამოხატვის თავისუფლებასა და პირადი ცხოვრების უფლების პატივისცემის თავისუფლებას შორის.

პირადი ცხოვრების პატივისცემის უფლებისა და საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის საჯარო ინტერესების დაპირისპირებისას ინდივიდუალური უფლებების დაცვას ენიჭება უპირატესობა, ბალანსი საჯარო ინტერესების სასარგებლოდ შეიძლება გადაწყდეს მხოლოდ დამნაშავეს მომეტებული საზოგადოებრივი საშიშროების გათვალისწინებით. მოცემულ შემთხვევაში... (მოსარჩელეს-კ.კ.) დანაშაული არ ჩაუდენია. პირიქით, იგი იყო დაზარალებული.

სასამართლო პროცესები მისი თხოვნით დახურულად ჩატარდა, ამიტომ პირადი ცხოვრების პატივისცემისა და საზოგადოებრივ წესრიგს შორის ბალანსი ინდივიდუალური უფლებების სასარგებლოდ უნდა გადაწყვეტილიყო”.

სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ პუბლიკაციას ამ ინტერესთან დაპირისპირებისას საკითხი დაზარალებულის უფლებების – პირადი ცხოვრების დაცვის – სასარგებლოდ უნდა გადაეწყვიტა და დაზარალებულის სახელი მისი ნების საწინააღმდეგოდ არ უნდა მოეხსენიებინა საგაზეთო პუბლიკაციაში.

საბოლოოდ, უზენაესმა სასამართლომ კანონმდებლობისა და ევროპული სტანდარტების საფუძველზე დაადგინა, რომ „პირადი ცხოვრების საიდუმლოება მარტო მაშინ კი არ დაირღვევა, როცა მისი გამავრცელებელი პირადი ცხოვრების საიდუმლოების შემცველ სინამდვილესთან შეუსაბამო ცნობებს გაავრცელებს, არამედ მაშინაც, როცა პირი ამ უფლების მატარებლის ნებართვის გარეშე გაავრცელებს ისეთ ცნობებს, რომლებიც სინამდვილეს შეეფერება, მაგრამ ამ უფლებით დაცული პირის ნების საწინააღმდეგოდ წარმოაჩინოს შეუარაცხმყოფელ, საჩოთირო, არასასურველ ეპიზოდებს”.

ეს გადაწყვეტილება უდავოდ ერთ-ერთი ყველაზე თვალსაჩინო და სამაგალითოა და ადასტურებს შიდასახელმწიფოებრივ ნორმატიულ აქტებთან ერთად ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტების გამოყენების უპირატესობას სწორი სასამართლო გადაწყვეტილების მიღებაში.

ბ) რაც შეეხება ევროპული სტანდარტების გამოყენების მეორე ფორმას – მათ გამოყენებას შიდასახელმწიფოებრივ ნორმატიულ აქტთან კოლიზიისას, საქართველოს სასამართლოების პრაქტიკაში იშვიათია ასეთი შემთხვევა, თუმცა შეიძლება ორი მაგალითის მოშველიება.

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ 2008 წლის 15 მაისს განიხილა საქმე, რომელიც ეხებოდა, *inter alia*, არარეგისტრირებულ ქორწინებაში მყოფი პირის თანამესაკუთრედ ცნობას, რასაც ითხოვდა მოსარჩელე²⁹, მოსარჩელე, რომელიც 1993 წლიდან 2005 წლამდე (მოსარჩელესთან არარეგისტრირებულ ქორწინებაში მცხოვრები პირის გარდაცვალებამდე) თანამეცხოვრესთან ერთად ცხოვრობდა, ედავებოდა თავისი თანამეცხოვრის შვილის მიერ სამკვიდროში შემავალ სადავო უძრავ ქონებას და სადავო საცხოვრებელი სახლის გაუმჯობესებისათვის დახარჯულ სოლიდურ თანხას.

მოსარჩელის მოთხოვნა სადავო სახლის თანამესაკუთრედ ცნობის შესახებ ემყარებოდა იმ გარემოებას, რომ მასა და მის თანამეცხოვრეს შორის არსებობდა ფაქტობრივი ცოლქმრული ურთიერთობა. მოსარჩელემ თავისი პოზიციის დასასაბუთებლად მოიშველია ის ფაქტი, რომ მათ 1998 წელს დაიწერეს ჯვარი და რომ, მართალია, სამოქალაქო კანონმდებლობა ქორწინების წარმოშობის საფუძველად მის რეგისტრაციას მიიჩნევს, საქართველო მართლმადიდებლური ქვეყანაა, რაც აღიარებულია სახელმწიფოსა და მართლმადიდებლური ეკლესიის მიერ, რის გამოც ჯვრისწერის ფაქტს არანაკლები იურიდიული მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს.

²⁹ განჩინება Nას-968-1269-07, 15 მაისი, 2008 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკორტების საქმეთა პალატა.

მოსარჩელემ ასევე მიუთითა, რომ საქართველო არის ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მონაწილე, რომლის პრაქტიკის მიხედვით, „ქორწინება გასცდა ფორმალურ ურთიერთობებს, ოჯახური ცხოვრების არსებობა-არარსებობის საკითხი მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია მჭიდრო პირადი ურთიერთობის რეალურად არსებობის ფაქტზე“, მოსარჩელემ ასევე მოიშველია ევროპული სასამართლოს 1994 წლის გადაწყვეტილება საქმეზე *კროონი ნიდერლანდების წინააღმდეგ (Kroon v. the Netherlands)*³⁰, რომლის მიხედვით, მოსარჩელემ აღნიშნა, რომ „ოჯახური ურთიერთობების ცნება არ იზღუდება მხოლოდ ქორწინებაზე დამყარებული ურთიერთობით და შეიძლება მოიცავდეს სხვა დე ფაქტო ოჯახურ კავშირებს, როდესაც მხარეები ერთად ცხოვრობენ ქორწინების გარეშე“. მოსარჩელემ აღნიშნა, რომ მოპასუხეს სადავოდ არ გაუხდია ფაქტობრივი ცოლქმრული ურთიერთობის არსებობა.

მიუხედავად იმისა, რომ მოსარჩელემ თავისი პოზიცია დაასაბუთა როგორც სახელმწიფოსა და მართლმადიდებლურ ეკლესიას შორის კონსტიტუციური შეთანხმებითა და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლით, უზენაესმა სასამართლომ საერთოდ არ იმსჯელა თავის გადაწყვეტილებაში ევროპული სასამართლოს მიერ განსაზღვრულ ოჯახური ურთიერთობის ცნებასა და მისგან გამომდინარე სამართლებრივ შედეგებზე. მან მხოლოდ იმსჯელა კონსტიტუციური შეთანხმებით გათვალისწინებულ ნორმაზე.

საბოლოოდ უზენაესმა სასამართლომ დაასკვნა, რომ კონსტიტუციური შეთანხმება გამორიცხავს მოსარჩელის მოთხოვნას ჯვრისწერის საფუძველზე მისი, როგორც მეუღლის სამოქალაქო უფლების – თანამესაკუთრების წარმოშობის თაობაზე.

ამ სასამართლო გადაწყვეტილებას უნდა მიეცეს უარყოფითი შეფასება. აშკარაა, რომ არსებობდა წინააღმდეგობა საქართველოს კანონმდებლობასა, კერძოდ, სამოქალაქო კოდექსსა და ადამიანის უფლებათა ევროპულ სტანდარტებს შორის. მიუხედავად იმისა, რომ მოსარჩელემ, სხვა არგუმენტთან ერთად, მოიშველია ევროპული სასამართლოს პრეცედენტი იმის დასაბუთებლად, როგორ უნდა განმარტებულიყო ოჯახური ურთიერთობის ცნება, სასამართლომ არა მხოლოდ არ გაიზიარა ის განმარტება, რომელიც დამკვიდრებულია ევროპული სასამართლოს პრაქტიკაში, არამედ არც კი იმსჯელა მოსარჩელის იმ არგუმენტზე, რომელიც ემყარებოდა ევროპულ სტანდარტს.

არანაკლებად საინტერესოა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2007 წლის 10 ოქტომბრის გადაწყვეტილება. ამ საქმეში მოსარჩელე მოითხოვდა, რომ საქართველოს იუსტიციის სამინისტრომ შეიმუშაოს ისეთი ადმინისტრაციული აქტი, რომელიც შესაბამისობაში იქნება ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის მოთხოვნასთან და რომლის თანახმად დაცული იქნება პატიმრის კონვენციით გარანტირებული უფლება, შეხვდეს ოჯახის წევრებს უფრო ხშირად და მეტი ხანგრძლივობით, ვიდრე ეს არის „პატიმრობის შესახებ“ კანონით დადგენილი, ანუ თვეში ერთხელ და ერთი საათით³¹.

³⁰ 1994 წლის 27 ოქტომბერი, *Series A no. 297-C*.

³¹ გადაწყვეტილება, *N3/2058*, თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, 10 ოქტომბერი, 2007 წელი.

მოსარჩელის აზრით, ის, რომ პატიმარს, რომელიც სასჯელს იხდის მკაცრი რეჟიმის პირობებში, ეძლევა თვეში ერთი პაემნის უფლება, ეწინააღმდეგება ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის შინაარსს. თავისი პოზიციის გასამყარებლად მოსარჩელემ ასევე მოიშველია ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება *ნოვიცკა პოლონეთის წინააღმდეგ (Nowicka v. Poland)* და მიუთითა, რომ ამ საქმის მიხედვით, პატიმრობაში ყოფნისას ოჯახის წევრების ნახვასთან დაკავშირებული უფლებების შეზღუდვა თვეში მხოლოდ ერთი ვიზიტით მიჩნეულ იქნა კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევად³².

თბილისის საქალაქო სასამართლომ დააკმაყოფილა მოსარჩელის მოთხოვნა. მან მიუთითა:

„პატიმრობის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, პატიმრებისათვის განკუთვნილი პაემნების ნებადართული ოდენობა აშკარად ეწინააღმდეგება ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის შინაარსს, იგი არის რაოდენობრივად აშკარად მცირე, ხელყოფს ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლებას და ასეთ შემთხვევაში უპირატესობა უნდა მიენიჭოს საერთაშორისო ხელშეკრულებას, როგორც იერარქიულად კანონზე მაღლა მდგომს. საქართველოს კონსტიტუციის მეექვსე მუხლის თანახმად, საერთაშორისო ხელშეკრულებას ან შეთანხმებას აქვს უპირატესი იურიდიული ძალა შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების მიმართ. აქედან გამომდინარე, საქართველოში ევროპული კონვენცია აღიარებულია კანონმდებლობის ნაწილად. აღნიშნულ დებულებას ამყარებს „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს კანონი. ხსენებული კანონის მეოთხე მუხლის თანახმად, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულება საქართველოს ნორმატიული აქტია.

სასამართლო თვლის, რომ იმის გათვალისწინებით, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია აღიარებულია ქვეყნის კანონმდებლობის ნაწილად, ადამიანის უფლებათა დაცვა უნდა მოხდეს საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით.

სასამართლო თვლის, რომ მოპასუხე იუსტიციის სამინისტრომ უნდა გამოსცეს ნორმატიული აქტი, რომელიც შესაბამისობაში იქნება ევროპული კონვენციის მერვე მუხლის მოთხოვნებთან და რომელშიც მხედველობაში იქნება მიღებული სადავო საკითხზე ევროპული სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები“.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება იმსახურებს დადებით შეფასებას. სასამართლოს გადაწყვეტილების რამდენიმე ასპექტი განსაკუთრებით საყურადღებოა:

1. სასამართლომ საქმე შეაფასა არა მხოლოდ შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტის (კანონი „პატიმრობის შესახებ“), არამედ ევროპული სტანდარტების საფუძველზე და დაასკვნა, რომ საქართველოს ზემოაღნიშნული კანონით განსაზღვრული პაემნების ნებადართული ოდენობა აშკარად ეწინააღმდეგება ევროპული კონვენციის სტანდარტებს, რის გამოც უპირატესობას ანიჭებს ევროპულ სტანდარტს;

2. მართალია, სასამართლომ პირდაპირ არ მოიხსენია ევროპული სასამართლოს კონკრეტული პრეცედენტი, მაგრამ ყველაფერი იმაზე მიუთითებს, რომ მან გაიზიარა მოსარჩელის არგუმენტი, რომელიც ეფუძნებოდა საქმეს *ნოვიცკა პოლონეთის წინააღმდეგ*.

³² 3 დეკემბერი, 2002 წელი.

ეს გადაწყვეტილება კიდევ ერთხელ ადასტურებს სასამართლო გადაწყვეტილების მიღებისას ევროპულ კონვენციასთან ერთად ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის გამოყენების აუცილებლობას. რომ არა ეს კონკრეტული პრეცედენტი, რომელზეც მიუთითა მოსარჩელემ, დიდი ალბათობა იყო იმისა, რომ ვერც მოსარჩელე და ვერც სასამართლო ვერ დაასკვნიდა იმას, რაც მან დაასკვნა ამ პრეცედენტის საფუძველზე, რადგან ასეთ სტანდარტს, რომლის მიხედვით პატიმრის თვეში ერთხელ მონახულების უფლების მინიჭება არ არის საკმარისი, ვერც მოსარჩელე და ვერც სასამართლო ვერ ამოიკითხავდა მხოლოდ კონვენციის მე-8 მუხლის ტექსტიდან;

3. ასევე საინტერესოა, რომ საქალაქო სასამართლომ დაავალა იუსტიციის სამინისტროს, გამოსცეს ნორმატიული აქტი, რომელიც შესაბამისობაში იქნება ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის მოთხოვნებთან და რომელშიც მხედველობაში იქნება მიღებული სადავო საკითხზე ევროპული სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები. ამით სასამართლომ მოსთხოვა მოპასუხეს, რომ ამ საკითხთან დაკავშირებით, თავისი ნორმატიული აქტი შესაბამისობაში მოიყვანოს ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართლთან.

გ) ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტების გამოყენების მესამე ფორმასთან დაკავშირებით, რომელიც ითვალისწინებს ამ სტანდარტების გამოყენებას როგორც სასამართლო საქმის გადაწყვეტის ერთადერთ სამართლებრივ საფუძველს, აღსანიშნავია, რომ საქართველოს სასამართლო პრაქტიკაში აღმოჩენილია ერთი ასეთი შემთხვევა³³ – საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ, რომელმაც ამ საქმეზე გადაწყვეტილება მიიღო 2001 წლის 10 მაისს, გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილში მიუთითა ევროპულ კონვენციაზე, როგორც სასამართლო საქმის გადაწყვეტის ერთადერთ სამართლებრივ საფუძველზე.

2. საქართველოს საერთო სასამართლოების პრაქტიკა ევროპული სტანდარტების გამოყენების ინიციატივასთან დაკავშირებით

ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტების გამოყენების ინიციატივა შეიძლება მომდინარეობდეს როგორც სასამართლო პროცესის მხარეების, ისე თავად სასამართლოსაგან. პროცესის მხარეებს უფლება აქვთ, ევროპული სტანდარტების საფუძველზე დაასაბუთონ თავიანთი პოზიცია და ამტკიცონ, რომ დაირღვა კონვენციით მათთვის მინიჭებული უფლებები.

რაც შეეხება ევროპული სტანდარტების გამოყენებას სასამართლოს ინიციატივით, როგორც უკვე აღინიშნა, სასამართლოს აქტიურობის ხარისხი ისეთი ნორმატიული აქტის გამოყენებაში, რომელსაც არ იშველიებს პროცესის მხარე, განსხვავდება იმის მიხედვით, განიხილება სისხლის სამართლის თუ სამოქალაქო/ადმინისტრაციული საქმე. მიუხედავად იმისა, რომ სამოქალაქო/ადმინისტრაციულ საქმეებთან დაკავშირებით სასამართლოს უფრო

³³ განჩინება, N8(1), 10 მაისი, 2001 წელი, სუსგ, სისხლის სამართლის საქმეებზე, N5, 2001 წელი, გვ. 268.

პასიური როლი ენიჭება, მან მაინც უნდა გამოიყენოს ევროპული კონვენცია და ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი, თუ თვლის, რომ მათი გამოყენება ხელს შეუწყობს საქმეზე ჭეშმარიტების დადგენას.

იმ სასამართლო გადაწყვეტილებათა უმრავლესობაში, რომლებშიც გამოყენებულია ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტები, სასამართლოები თავიანთი ინიციატივით იყენებენ მათ.³⁴ სხვა სიტყვებით, ამ სასამართლო საქმეებში სასამართლოები იყენებენ ევროპულ სტანდარტებს, მიუხედავად იმისა, რომ პროცესის მხარე თავისი პოზიციის დასასაბუთებლად არ იშველიებს მათ³⁵.

მისასაღმებელია საქართველოს სასამართლოთა აქტიური როლი სამოქალაქო/ადმინისტრაციულ საქმეებთან დაკავშირებით. მიუხედავად იმისა, რომ ამ კატეგორიის საქმეებზე სასამართლოს შედარებით პასიური როლი ენიჭება, საქართველოს სასამართლოები მაინც იყენებენ ევროპულ სტანდარტებს.

რაც შეეხება საქმეებს, რომლებშიც ევროპული სტანდარტები სასამართლომ გამოიყენა პროცესის მხარის ინიციატივით, საქართველოს სასამართლო პრაქტიკაში აღმოჩენილია რამდენიმე ასეთი საქმე³⁶. ამ საქმეებში პროცესის მხარემ თავისი პოზიციის დასასაბუთებლად მოიშველია ევროპული სტანდარტები, სასამართლომ კი გადაწყვეტილების მისაღებად გამოიყენა ევროპული კონვენციის შესაბამისი მუხლები (ზოგიერთ შემთხვევაში, ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი).

სამწუხაროდ, საქართველოს სასამართლო პრაქტიკაში აღმოჩენილია რამდენიმე შემთხვევა, როდესაც პროცესის მხარემ თავისი პოზიციის დასასაბუთებლად მოიშველია

³⁴ ასეთი გადაწყვეტილებების დიდი რაოდენობის გამო აქ მხოლოდ რამდენიმე გადაწყვეტილება მოიშველიება. დანარჩენი გადაწყვეტილებები იხ.: კ. კორკელია, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის გამოყენება საქართველოში, 2004 წელი; გადაწყვეტილება, N3გ-ად-462-კ-02, 25 ნოემბერი, 2002 წელი, სუსგ, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეებზე, N1, 2003 წელი, გვ. 37; განჩინება, N3კ-1188-02, 16 დეკემბერი, 2002 წელი, სუსგ, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეებზე, N2, 2003 წელი, გვ. 461; განჩინება, N3გ-ად-429-კ-02, 18 დეკემბერი, 2002 წელი, სუსგ, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეებზე, N2, 2003 წელი, გვ. 224; გადაწყვეტილება Nას-593-1241-03, 14 აპრილი, 2004 წელი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა.

³⁵ ყოველ შემთხვევაში, ამ გადაწყვეტილებებში არაფერია მითითებული იმაზე, რომ პროცესის მხარემ თავისი პოზიციის დასასაბუთებლად მოიშველია ევროპული კონვენცია. განსხვავებული დასკვნა გაკეთდა საქართველოს მოსამართლეებთან ჩატარებული კვლევის შედეგად, რომლის მიხედვით, მოსამართლეები ევროპული სასამართლოს პრეცედენტების მოშველიებას, ძირითადად, იმ შემთხვევაში ახდენენ, თუ ამას პროცესზე ადვოკატი მოითხოვს და, როგორც წესი, მოსამართლეები ამ ინიციატივას არ იძენენ. იხ. კვლევა „საქართველოს სასამართლოების მუშაობაში ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებების გამოყენების შესახებ“, რომელიც შეასრულა BCG Research-მა გაეროს განვითარების პროგრამის დაკვეთით. იხ. ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ხელშეკრულებები და საქართველოს სასამართლო პრაქტიკა, ნაწილი პირველი, 2006 წელი, გვ. 43.

³⁶ იხ.: განჩინება, N3კ/599, 22 თებერვალი, 2001 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა; განჩინება, N22(1), 17 ივლისი, 2001 წელი, სუსგ, სისხლის სამართლის საქმეებზე, N10, 2001 წელი, გვ. 653-655; განჩინება, N79, 11 ოქტომბერი, 2001 წელი, სუსგ, სისხლის სამართლის საქმეებზე, N1, 2002 წელი, გვ. 42-44; განჩინება, N3გ/ად-82-კ-01, 13 ნოემბერი, 2001 წელი, სუსგ, ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეებზე, N12, 2001 წელი, გვ. 1129, 1131; გადაწყვეტილება, N2/64, 3 აპრილი, 2002 წელი, ჭიათურის რაიონული სასამართლო; გადაწყვეტილება, N3/9-2002, 13 მაისი, 2002 წელი, მარნეულის რაიონული სასამართლო; განჩინება, N3კ-606-02, 12 ივნისი, 2002 წელი, სუსგ, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეებზე, N9, 2002 წელი, გვ. 1511-1513; განჩინება, N3კ-337-02, 25 ივნისი, 2002 წელი, სუსგ, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეებზე, N9, 2002 წელი, გვ. 1625-1637; მამავე საქმეზე იხ. თბილისის საოლქო სასამართლოს გადაწყვეტილება, N2/ა-176, 18 დეკემბერი, 2001 წელი, სამოქალაქო და სამეწარმეო საქმეთა კოლეგია; გადაწყვეტილება, N3კ-390-02, 4 ივლისი, 2002 წელი, სუსგ, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეებზე, N10, 2002 წელი, გვ. 1758-1767.

ევროპული სტანდარტები, მაგრამ სასამართლომ თავის გადაწყვეტილებაში არც კი მოიხსენია ისინი³⁷.

ამის საილუსტრაციოდ შეიძლება ერთ-ერთი საქმის განხილვა. საქმე, რომელიც ქუთაისის საქალაქო სასამართლომ 2003 წლის 6 თებერვალს განიხილა, ეხებოდა ქ. ქუთაისის ვიცე-მერის მტკიცებას, რომ საგაზეთო პუბლიკაციით შეილახა მისი პატივი, ღირსება და საქმიანი რეპუტაცია³⁸. მოსარჩელემ მოითხოვა, სასამართლოს დაევალებულიყო მოპასუხეები (ჟურნალისტი და გაზეთის რედაქტორი), უარეყოთ მათ მიერ გაზეთ „PS“-ის 2001 წლის 23-29 ივლისის ნომერში გამოქვეყნებულ სტატიაში (სათაურით – „ქუთაისში რაიმე რომ გააკეთო, მინიმუმ ქალაქის მერის უფლებებით უნდა სარგებლობდე“) გავრცელებული ინფორმაცია, თითქოს იმ პიროვნებასთან, რომელიც ქალაქის მერის უფლებებით სარგებლობდა, რომელიც ნავთობის ბიზნესში ქალაქის ვიცე-მერის დონეზეა ჩაბმული, მოსარჩელის იდენტიფიცირება შეძლო ერთ-ერთმა ჩინოსანმა. მოპასუხე მხარემ სარჩელი არ ცნო და აღნიშნა, რომ ამ სტატიით არ გავრცელებულა მოსარჩელის პატივის, ღირსებისა და საქმიანი რეპუტაციის ხელმყოფი ცნობები.

თავისი პოზიციის დასასაბუთებლად მოპასუხემ საქართველოს შიდასახელმწიფოებრივ ნორმატიულ აქტებსა და ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლთან (გამოხატვის თავისუფლება) ერთად მოიშველია ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს არაერთი პრეცედენტი³⁹, რომლებშიც საკმაოდ დეტალურად განმარტა ანალოგიურ საქმეებთან დაკავშირებით ევროპული სასამართლოს პოზიცია. სამწუხაროდ, სასამართლომ ამ საქმესთან დაკავშირებით მიღებულ გადაწყვეტილებაში არა მხოლოდ არ იმსჯელა მოპასუხის არგუმენტებზე, მათ შორის ევროპულ კონვენციასა და ევროპული სასამართლოს პრეცედენტებზე, არამედ არც კი მოიხსენია ისინი.

3. ევროპული სტანდარტებით საქართველოს საერთო სასამართლოების გადაწყვეტილებათა დასაბუთების პრაქტიკა

როგორც აღინიშნა, თუ პროცესის მხარე თავისი პოზიციის დასასაბუთებლად იშველიებს ევროპულ სტანდარტებს, სასამართლომ უნდა განიხილოს საქმე ევროპული სტანდარტებით გამყარებული არგუმენტების მიხედვით. თავის გადაწყვეტილებაში სასამართლომ უნდა გამოხატოს საკუთარი პოზიცია, შეიძლება თუ არა ევროპული სტანდარტების გამოყენება კონკრეტულ დავასთან დაკავშირებით. სასამართლომ უნდა დაასაბუთოს, რატომ იყენებს

³⁷ გადაწყვეტილება, საქმე N2/229, 17 სექტემბერი, 2001 წელი, ბორჯომის რაიონული სასამართლო; ასევე იხ. სარჩელი და მოსარჩელის დაცვითი სიტყვა; გადაწყვეტილება, N2/74, 6 თებერვალი, 2003 წელი, ქუთაისის საქალაქო სასამართლო; განჩინება, N674-აპ, 30 ოქტომბერი, 2006 წელი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატა; გადაწყვეტილება, Nბს-536-512-კ-07, 18 დეკემბერი, 2007 წელი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ და სხვა კატეგორიის საქმეთა პალატა.

³⁸ ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება, N2/74, 6 თებერვალი, 2003 წელი.

³⁹ კერძოდ, მოპასუხემ მოიშველია ევროპული სასამართლოს შემდეგი გადაწყვეტილებები: *ლინგენსი ავსტრიის წინააღმდეგ (Lingens v. Austria)*, *კასტელის ესპანეთის წინააღმდეგ (Castells v. Spain)*, *იერშილდი დანიის წინააღმდეგ (Jersild v. Denmark)*, *გუდვინი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ (Goodwin v. the United Kingdom)*, *ობერშლიკი ავსტრიის წინააღმდეგ (Oberschlick v. Austria)*.

ან არ იყენებს იგი ამ ნორმებს საქმის გადასაწყვეტად, ანუ ეთანხმება თუ არა იგი მხარის მიერ ევროპულ სტანდარტებზე დამყარებულ არგუმენტებს. თუ სასამართლო არ ეთანხმება ასეთ არგუმენტებს, მან უნდა დაასაბუთოს ის მიზეზები, რომელთა გამოც იგი არ ეთანხმება მხარის პოზიციას. სასამართლომ შეიძლება მიუთითოს, რომ კონვენციის ეს მუხლი არ გამოიყენება ამ საქმესთან დაკავშირებით, რადგან მისი რეგულირების სფერო განსხვავდება, ან – რომ მხარე არასწორად განმარტავს ევროპული კონვენციის კონკრეტული მუხლის შინაარსს. ანალოგიურად უნდა დაასაბუთონ სასამართლოებმა თავიანთი პოზიცია, თუ მხარე იშველიებს ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს⁴⁰.

საქართველოს სასამართლოთა იმ გადაწყვეტილებების ანალიზის შედეგად, რომლებშიც გამოყენებულია ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტები, შეიძლება გაკეთდეს დასკვნა, რომ მდგომარეობა ევროპული კონვენციითა და ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლით, საქართველოს სასამართლო გადაწყვეტილებათა დასაბუთების თვალსაზრისით, არადამაკმაყოფილებელია. ამ საქმეების უმრავლესობაში სასამართლო გადაწყვეტილებები არასაკმარისად დეტალურად არის დასაბუთებული ევროპულ სტანდარტებთან მიმართებით.

მიუხედავად ამისა, პრაქტიკის შესწავლამ გამოავლინა რამდენიმე შემთხვევა, როდესაც სასამართლომ საკმარისად დეტალურად იმსჯელა პროცესის მხარის მიერ ევროპულ სტანდარტებზე დაფუძნებულ არგუმენტებზე.⁴¹ ამ საქმეებში სასამართლომ საქმე გააანალიზა პროცესის მხარის მიერ ევროპულ სტანდარტებზე დაფუძნებული არგუმენტების საფუძველზე და დაასაბუთა, რატომ გამოიყენა ან არ გამოიყენა მან ევროპული კონვენციის შესაბამისი ნორმა საქმის გადასაწყვეტად. უდავოა, რომ ასეთი გადაწყვეტილებები უფრო დამაჯერებელია პროცესის მხარეებისათვის, მათ შორის იმ მხარისათვის, რომლის საწინააღმდეგოდ მიიღეს გადაწყვეტილება, ვიდრე ის გადაწყვეტილება, რომელშიც მხოლოდ „მშრალი“ მითითებაა ევროპულ სტანდარტებზე.

ერთ-ერთი ასეთი საქმე, რომელშიც სასამართლომ „სიტყვისა და გამონათქვამის თავისუფლების შესახებ“ კანონთან ერთად საკმარისი დეტალურობით იმსჯელა ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტების გამოყენებაზე კონკრეტულ სიტუაციაში, ეხება საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მონიტორინგის საბჭოს წევრსა და იუსტიციის ყოფილ მინისტრს

⁴⁰ განჩინება *ნას-968-1269-07*, 15 მაისი, 2008 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა.

⁴¹ იხ.: განჩინება, *N22(1)*, 17 ივლისი, 2001 წელი, სუსგ, სისხლის სამართლის საქმეებზე, *N10*, 2001 წელი, გვ. 653-655; გადაწყვეტილება, *N2/64*, 3 აპრილი, 2002 წელი, ჭიათურის რაიონული სასამართლო; გადაწყვეტილება, *N3/9-2002*, 13 მაისი, 2002 წელი, მარნეულის რაიონული სასამართლო; განჩინება, *N3კ-337-02*, 25 ივნისი, 2002 წელი, სუსგ, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეებზე, *N9*, 2002 წელი, გვ. 1625-1637; გადაწყვეტილება, *N2/ა-25-2002*, 3 ივლისი, 2002 წელი, სამოქალაქო და სამეწარმეო საქმეთა კოლეგია; გადაწყვეტილება, *N3კ-390-02*, 4 ივლისი, 2002 წელი, სუსგ, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეებზე, *N10*, 2002 წელი, გვ. 1758-1767; გადაწყვეტილება *ნას-593-1241-03*, 14 აპრილი, 2004 წელი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა.

საყურადღებოა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება, რომელშიც მან, მართალია, არ განიხილა ევროპული კონვენცია, მაგრამ განიხილა მხარის მიერ მოწვევით ევროპული სასამართლოს საქმეები და დაასაბუთა, რომ ეს პრეცედენტები არ უნდა იქნეს გამოყენებული კონკრეტულ დავასთან დაკავშირებით. განჩინება, *N3გ-ად-275-კ-02*, 24 იანვარი, 2003 წელი, სუსგ, ადმინისტრაციული და სხვა კატეგორიის საქმეებზე, *N3*, 2003 წელი, გვ. 476-479; ასევე იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის გადაწყვეტილება, *N3კ/1240-02*, 24 აპრილი, 2003 წელი.

შორის წარმოშობილ სასამართლო დავას. მოსარჩელის მტკიცება, რომ მოპასუხის სატელევიზიო და საგაზეთო განცხადებებით შეილახა მისი პატივი, ღირსება და საქმიანი რეპუტაცია, სასამართლომ განიხილა კანონისა და ევროპული სტანდარტების საფუძველზე და არ დააკმაყოფილა სარჩელი იმ მოტივით, რომ მოსარჩელეს, როგორც საჯარო მოხელესთან გათანაბრებულ პირს, უნდა ეტვირთა კრიტიკის თემნის ვალდებულება⁴².

საქმე, რომელიც საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ განიხილა 2001 წლის 22 ივნისს, ენებოდა საქართველოს პარლამენტის წევრის სარჩელს პატივის, ღირსებისა და საქმიანი რეპუტაციის ხელყოფის შესახებ გაზეთ „ლანჩხუთი პლუსის“ უზენაესისტიების წინააღმდეგ⁴³.

ლანჩხუთის რაიონიდან არჩეული საქართველოს პარლამენტის წევრი სარჩელის საფუძველად მიუთითებდა, რომ მოპასუხეების მიერ ხსენებულ გაზეთში გამოქვეყნებული სტატიით „ეჰ, რომან, რომან“ მის მიმართ გავრცელდა ჭორი, რითაც მას მიაყენეს შეურაცხყოფა, განზრახ დაამცირეს მისი პატივი და ღირსება ამომრჩევლებისა და თანამოქალაქეების თვალში. გამოქვეყნებულ სტატიაში პარლამენტის წევრი მოხსენიებულია როგორც კაცი, რომელმაც „თავი დაკარგა“. მის მიმართ გამოყენებულია შეურაცხმყოფელი ფრაზები: „ვინ ხარ შენ და როგორ მოხვდი ამ გაუგებრობაში, რასაც პარლამენტის წევრობა ჰქვია?“, „დავიჯერო, სამივე მოსმენის დროს გეძინა?“, „ლანჩხუთში ფეხებს გვჭრის და პარლამენტში თავს“, „ისე ნელა მწიფდება, ვაი, რომ ლანჩხუთს ამდენი დრო არა აქვს, რომ ამ უიმედო პროცესის დასასრულს დაელოდოს“, „მატყლის საჩჩრად გაგიშვა ლანჩხუთმა პარლამენტში?“, „კანონის წაკითხვაც ვერ გისწავლია ერთი რიგითი მოქალაქის დონეზე“, „გაზეთის წაკითხვა არ გცოდნია კიდევ“, „ამგვარი გამობტომებისათვის თავში წაუთაქებენ ხოლმე, ჩემო რომან, მაგრამ ვაი, რომ მარტო ეს არ უშველის შენს გაჭირვებას“, „ჩვენში ყოველ ნაბიჭვარს აზნაურობა სწყურია, ყოველ ნაცარქექიას – სარდლობა“.

პარლამენტის წევრი, როგორც კასატორი, ითხოვდა გამოქვეყნებული სტატიის ავტორებისაგან გავრცელებული ინფორმაციის უარყოფასა და მორალური ზიანის ანაზღაურებას. მისი აზრით, მოპასუხეებს განზრახული ჰქონდათ, გამოეთიშათ იგი საპარლამენტო არჩევნებიდან. მოპასუხეების აზრით, სტატიაში არ არის გამოთქმული შეურაცხმყოფელი ფრაზები უშუალოდ პარლამენტის წევრის მიმართ, არამედ სტატია კრიტიკულად აფასებს ლანჩხუთის რაიონის დეპუტატის საქმიანობას საქართველოს პარლამენტში, რაც, მოპასუხეთა შეხედულებით, გამოწვეული იყო პარლამენტარის პასიურობით, რომელიც მან გამოიჩინა ლანჩხუთის რაიონისათვის სასიცოცხლო მნიშვნელობის მქონე კანონპროექტის განხილვასთან დაკავშირებით.

პირველად სარჩელი განიხილა ჩონატაურის რაიონულმა სასამართლომ. მან მიიჩნია, რომ მოპასუხეებმა მოსარჩელის მიმართ შეგნებულად გაავრცელეს მისი პატივის, ღირსებისა და საქმიანი რეპუტაციის შემლახველი ისეთი ცნობები, რომლებიც სინამდვილეს არ შეესაბამებიან. ჩონატაურის რაიონულმა სასამართლომ გამოიყენა საქართველოს სამოქალაქო

⁴² განჩინება №ს-810-1129-07, 16 მაისი, 2008 წელი, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა.

⁴³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა, განჩინება, 2001 წლის 22 ივნისი. იხ. „ადამიანის უფლებათა დაცვის სამაგალითო გადაწყვეტილებები“ (2001 წელი), თბილისი, 2002 წელი, გვ. 76-79.

კოდექსის მე-18 მუხლი, საქართველოს კანონი „პრესისა და მასობრივი ინფორმაციის სხვა საშუალებების შესახებ“ და ნაწილობრივ დააკმაყოფილა მოსარჩელის მოთხოვნა. ჩონატაურის რაიონული სასამართლოს გადაწყვეტილებით, ჟურნალისტებს დაევაღათ, ამავე გაზეთის მეშვეობით, მოსარჩელის შესახებ გავრცელებული ინფორმაციის უარყოფა და ბოდიშის მოხდა, ასევე მოსარჩელის სასარგებლოდ 15000 ლარის გადახდა.

ქუთაისის საოლქო სასამართლომ დააკმაყოფილა ჟურნალისტების სააპელაციო საჩივარი. მან გააუქმა ამ საქმეზე ჩონატაურის რაიონული სასამართლოს გადაწყვეტილება და ახალი გადაწყვეტილებით პარლამენტის წევრს უარი ეთქვა სარჩელის დაკმაყოფილებაზე. ამ უკანასკნელმა ქუთაისის საოლქო სასამართლოს გადაწყვეტილება არ მიიჩნია დასაბუთებულად და საკასაციო საჩივარი შეიტანა საქართველოს უზენაეს სასამართლოში.

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ არ დააკმაყოფილა პარლამენტის წევრის საკასაციო საჩივარი. უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით აღსანიშნავია, რომ, უპირველეს ყოვლისა, სასამართლო დაეყრდნო საქართველოს კონსტიტუციის 24-ე მუხლის პირველ პუნქტს, რომლის თანახმად, ყოველ ადამიანს აქვს უფლება, თავისუფლად მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია, გამოთქვას და გაავრცელოს თავისი აზრი ზეპირად, წერილობით ან სხვაგვარი საშუალებით. სასამართლო ასევე დაეყრდნო „პრესისა და მასობრივი ინფორმაციის სხვა საშუალებების შესახებ“ კანონის მე-19 მუხლის პირველ პუნქტს, რომლის თანახმად, საქართველოს მოქალაქეებს უფლება აქვთ, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით ოპერატიულად მიიღონ ცნობები სახელმწიფო ორგანოების, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაერთიანებებისა და თანამდებობის პირების საქმიანობის შესახებ. ამავდროულად უზენაესმა სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა, ერთი მხრივ, პირთა პატივის, ღირსებისა და საქმიანი რეპუტაციის დაცვის აუცილებლობაზე, ხოლო, მეორე მხრივ, სიტყვის თავისუფლებაზე.

ამ გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ის, რომ უზენაესმა სასამართლომ გამოიყენა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი. საქართველოს უზენაესი სასამართლო დაეყრდნო ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებას საქმეზე *კასტელსი ესპანეთის წინააღმდეგ (Castells v. Spain)*, რომლის თანახმად, „აზრის გამოხატვის თავისუფლება გულისხმობს ისეთი განცხადებებისა და გამოთქმის უფლებასაც, რომელიც შეურაცხმყოფელი, აღმაშფოთებელი და შემაწუხებელია“. ამ პრეცედენტის მოშველიებით უზენაესმა სასამართლომ დაადასტურა, რომ პირის, მათ შორის ჟურნალისტის, მიერ გამოხატული აზრი შეიძლება იყოს არა მხოლოდ პოზიტიური, არამედ ნეგატიური. ნეგატიური შეფასება შეიძლება იყოს შეურაცხმყოფელი, აღმაშფოთებელი და შემაწუხებელიც კი.

მაგრამ უზენაესი სასამართლოსათვის არ იყო საკმარისი იმის დადასტურება, რომ გამოხატული აზრი შეიძლება იყოს როგორც ნეგატიური, ისე პოზიტიური. სასამართლოს უნდა გაეცა პასუხი კითხვაზე, თუ სად უნდა გაივლოს ზღვარი, ერთი მხრივ, კრიტიკის დასაშვებ ფარგლებსა და, მეორე მხრივ, პატივის, ღირსებისა და საქმიანი რეპუტაციის ხელყოფას შორის.

ამისათვის უზენაესმა სასამართლომ ისევ ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი გამოიყენა. მან გამოიყენა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე

ლინგენსი ავსტრიის წინააღმდეგ (*Lingens v. Austria*), რომელშიც ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ პოლიტიკური მოღვაწის მიმართ დასაშვები კრიტიკის ფარგლები უფრო ფართოა, ვიდრე რიგითი ინდივიდის მიმართ. უზენაესმა სასამართლომ ასევე მიუთითა მოხსენიებული პრეცედენტის იმ ნაწილზე, რომლის თანახმად, პოლიტიკური მოღვაწე, რიგითი ინდივიდისაგან განსხვავებით, წინასწარ შეცნობილად და აუცილებლად უქვემდებარებს თავის ქმედებებს და შესტებს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებისა და საზოგადოების კონტროლს. ამ პრეცედენტის საფუძველზე უზენაესმა სასამართლომ დაასკვნა, რომ „პოლიტიკური თანამდებობის პირებმა და სახელმწიფო მოხელეებმა პრესისა და ტელევიზიის მეშვეობით გამართულ დებატებში დასაშვებ ზღვარზე მეტი კრიტიკა უნდა ითმინონ, თუ ეს კრიტიკა უხეშად არ ხელყოფს მათ პირად ცხოვრებას და ხელშეუხებლობას“.

ამ პრეცედენტის საფუძველზე უზენაესმა სასამართლომ დაასაბუთა, რომ პოლიტიკური მოღვაწე ან სახელმწიფო მოხელე თავის საქმიანობას თავად, წინასწარ შეცნობილად უქვემდებარებს საზოგადოებრივ კონტროლს, რის გამოც მისი საქმიანობა შეიძლება გახდეს მძაფრი საზოგადოებრივი კრიტიკის ობიექტი, რაც ასეთმა პირმა უნდა ითმინოს თავისი თანამდებობრივი მდგომარეობიდან გამომდინარე. თავისი საქმიანობის დაქვემდებარება საზოგადოებრივ კონტროლს, რაშიც ჟურნალისტებს განსაკუთრებული როლი ენიჭებათ, გამომდინარეობს იქიდან, რომ პოლიტიკური მოღვაწის ან სახელმწიფო მოხელის საქმიანობა არის საზოგადოებრივი ინტერესის საგანი.

საყურადღებოა, რომ უზენაესი სასამართლოს მიერ ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის გამოყენებას პრინციპული მნიშვნელობა ჰქონდა ამ გადაწყვეტილების მიღებისათვის. იგი მხოლოდ საქართველოს შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების გამოყენებით (სამოქალაქო კოდექსისა და კანონის „პრესისა და მასობრივი ინფორმაციის სხვა საშუალებების შესახებ“) ვერ დაასკვნიდა, რომ კრიტიკის დასაშვები ფარგლები უფრო ფართოა პოლიტიკური მოღვაწის მიმართ, ვიდრე ეს არის ჩვეულებრივი ინდივიდის მიმართ.